

Concept Antwoordnota vooroverlegreacties inpassingsplan windpark N33 dd. 19 mei 2016.

Het Voorontwerp Inpassingsplan is overeenkomstig artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening naar de overlegpartners gestuurd. Tegelijkertijd zijn de Provinciale Staten van Groningen en Drenthe en de gemeenteraden van de betrokken en de omliggende gemeenten gehoord, zoals bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening.

De hieronder opgenomen vooroverlegreacties zijn ontvangen:

1. Provincie Groningen, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten
2. Provincie Drenthe, Gedeputeerde Staten
3. Gemeente Veendam, college van B&W
4. Gemeente Veendam, gemeenteraad
5. Gemeente Menterwolde, college van B&W en gemeenteraad
6. Gemeente Oldambt, college van B&W
7. Gemeente Oldambt, gemeenteraad
8. Gemeente Pekela, college van B&W
9. Gemeente Pekela, gemeenteraad
10. Gemeente Slochteren, college van B&W
11. Waterschap Hunze en Aa's.

In de hierna volgende tabel zijn de ontvangen reacties uitgesplitst onder de hierboven aangegeven nummering, en wordt per onderdeel een antwoord gegeven. Tevens wordt per onderdeel aangegeven of de ontvangen reactie aanleiding geeft om het Ontwerp Inpassingsplan aan te passen.

NB in deze concept versie van de Antwoordnota is alleen aangegeven waar de reactie aanleiding geeft tot aanpassing van het Ontwerp Inpassingsplan. In de definitieve versie zal voor de overige onderdelen ook worden aangegeven dat de reactie geen aanleiding geeft tot aanpassing.

Nr.	Vooroverlegreactie	Antwoord	Doorwerking inpassingsplan
Vooroverlegreactie 1: provincie Groningen			
1a	De provincie vindt dat de best beschikbare technieken moeten worden voorgeschreven i.c. het meest geluidsarme type windturbine om mogelijke overlast te beperken. De provincie vraagt om deze technieken voor te schrijven of er op toe te zien dat dit in andere besluiten wordt opgenomen.	Op het gebied van het toepassen van 'geluidarme' windturbines / geluid-verminderende technieken is in het MER onderzocht wat de effecten zijn van de range aan beschikbare windturbines in de 3 tot 5 MW klasse; kortom van zowel geluidrijke als geluidarme windturbines. Daarnaast is inzicht gegeven in wat enkele specifieke geluidstechnieken kunnen doen voor het verminderen van de geluideffecten. Bij het bepalen van de (on)mogelijkheden voor toepassing van 'geluidarme' technieken moet tevens naar de economische en technische haalbaarheid en naar de effecten op de energieproductie gekeken worden. Het ministerie maakt hierbij niet de keus voor een specifieke turbine. Alle windturbines die geplaatst worden dienen te voldoen aan de eisen voor geluid uit het activiteitenbesluit.	
1b	De provincie vindt dat de best beschikbare technieken moeten worden voorgeschreven i.c. technieken voor de signaalverlichting op de gondels die mogelijke overlast beperken. De provincie vraagt om deze technieken voor te schrijven of er op toe te zien dat dit in andere besluiten wordt opgenomen.	De windturbines zijn 's nachts zichtbaar door obstakelverlichting die noodzakelijk is om te voldoen aan de eisen van luchtvaartinstanties voor hoge objecten (o.a. Inspectie Luchtvaart en Transport (ILT), min 10m)). Uitgangspunt is dat binnen de wettelijke kaders lichtoverlast als gevolg van het windpark zoveel als mogelijk dient te worden voorkomen. Om inzicht te geven in de mogelijkheden voor windpark N33 zijn in een aanvullende notitie aan het MER de mogelijkheden voor het reduceren van de benodigde obstakelverlichting binnen de huidige geldende eisen van de luchtvaartinstanties beschreven. Dit is gedaan aan de hand van de meest recente concept circulaires voor obstakelverlichting bij windturbines. Tevens is gekeken naar de recent uitgevoerde pilot bij windpark Alexia te Zeewolde waarin is onderzocht of permanent brandende lampen het negatieve effect verminderen t.o.v. knipperende lampen, en waarbij ook is nagegaan of het dimmen van de lichtsterkte bij goede zichtomstandigheden het negatieve effect vermindert.	De toelichting op het Inpassingsplan is ten aanzien van signaalverlichting aangevuld op basis van de aanvulling op het MER.

1c	De provincie dringt er op aan om de uitgangspunten van het door provinciale 'Beleidskader saneren en opschaling, gebiedsfonds en participatie' als flankerend beleid bij het inpassingsplan te hanteren.	De thema's participatie en profijt worden de komende maanden uitgewerkt en ingevuld tijdens het gebiedsproces onder leiding van de gebiedscoördinator. De initiatiefnemers zullen handelen conform de gezamenlijke gedragscode Windenergie op land van NWEA en natuur- en milieuorganisaties. De hierin opgenomen bijdrage aan een nog in te richten windfonds is vrijwel gelijk aan het provinciaal beleid hiervoor. RWE heeft toegezegd bij realisatie van windpark N33 de bestaande twaalf RWE-turbines bij Scheemda te saneren. In het Inpassingsplan is daarom opgenomen dat het windpark N33 pas in gebruik mag worden genomen als de betreffende turbines bij Scheemda gesaneerd zijn. Sanering van overige verspreide windenergie in de provincie Groningen maakt geen deel uit van dit project.	Het Inpassingsplan zal op het aangegeven punt worden aangepast.
1d	De provincie verzoekt om het inpassingsplan pas vast te stellen nadat de Crisis en herstelwet het mogelijk maakt om aan de gronden de voorlopige bestemming voor het bouwen en in werking hebben van windturbines kan worden toegekend voor een termijn van ten hoogste dertig jaar.	Het past binnen het voornemen van het Ministerie van Economische Zaken om voor windturbineparken te werken met een tijdelijke bestemming tot 30 jaar. Gekeken wordt of het tijdelijk bestemmen van windturbineparken mogelijk kan worden gemaakt, al dan niet via de Crisis- en Herstelwet.	
1e	De provincie wil dat de flexibiliteitsbepaling in het inpassingsplan, die kan leiden tot verschuivingen van de turbineposities die een regelmatig rasterpatroon en/of lijnopstelling kunnen verstoren of (lokaal) leiden tot een ander milieueffect, ingeperkt wordt.	Van verschuivingen die van invloed zijn op de regelmatigheid van de opstelpatronen zal geen sprake zijn. De flexibiliteit die is toegestaan ten behoeve van de realisatiefase is dermate beperkt dat deze geen invloed zal hebben op de visuele regelmatigheid van de opstelpatronen. De onderbouwing voor de opstelling en voor de toegestane flexibiliteit is gemaakt in het MER.	
1f	Delen van het plangebied overlappen de provinciale beleidscategorieën "Bos- en natuurgebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland" en "Leefgebied akkervogels". De provincie wil in het Inpassingsplan terugzien wat de omvang is van een eventuele mitigatie- en compensatieopgave, hoe en wanneer deze gerealiseerd wordt, en hoe de compensatie duurzaam verzekerd is.	In overleg met de provincie Groningen wordt nader wat de aard en omvang is van de compensatieopgave voor provinciale natuur, en op welke wijze deze gerealiseerd dient te worden. Dit zal worden geborgd in het inpassingsplan door daar in aan te geven: het waarom van de compensatie, de omvang van de compensatieopgave en de wijze van compensatie, en wie er voor verantwoordelijk is.	De compensatie opgave zal als verplichting in het Inpassingsplan worden opgenomen.
1g	De provincie acht onvoldoende duidelijk welke afwegingen zijn gemaakt bij de keuzes in het wegenplan en in hoeverre daarbij rekening is gehouden met de (leef)omgeving.	Maatregelen om de leefomgeving te ontzien kunnen opgenomen worden in het inpassingsplan. Dit is nu niet noodzakelijk, omdat er voldaan wordt aan wet- en regelgeving.	

	De provincie vraagt om in de toelichting op het inpassingsplan meer aandacht te besteden aan de verkeersveiligheid en mogelijke overlast voor de kernen die met de transportbewegingen zullen worden geconfronteerd. In dit licht vraagt de provincie om ook na te gaan of maatregelen om de (leef)omgeving te ontzien in het inpassingsplan vastgelegd kunnen worden.		
1h	Het windpark N33 betreft een windpark met verschillende initiatiefnemers. In het voorontwerp Rijksinpassingsplan is de initiatiefnemers enige mate van vrijheid gelaten om tot de keuze van een turbinetype te komen, waardoor vervolgens het risico ontstaat dat er binnen het windpark verschillende soorten windturbines worden opgericht. De provincie is van mening dat dit grote afbreuk kan doen aan de wijze waarop het windpark zich manifesteert en vraagt om de bebouwingsregels op dit punt aan te scherpen.	De bouwregel ten aanzien van de verschijningsvorm wordt hier op aangepast. Op basis van de planregels moeten per lijnopstelling (deelgebieden midden en zuid), dan wel voor het cluster (deelgebied noord), alle turbines een gelijke verschijningsvorm te hebben en tevens dient de draairichting gelijk te zijn. Derhalve is de gelijkvormigheid van de turbines per deelgebied gewaarborgd.	Het inpassingsplan wordt op het aangegeven punt aangepast.
Vooroverlegreactie 2: provincie Drenthe			
2a	De provincie verzoekt om de inzichten over de in het Windpark N33 toe te passen turbinevermogens te laten doorwerken in het vervolg van de procedure voor het Windpark Drentse Monden en Oostermoer (DMOM). In de zienswijze voor dit windpark zal de provincie hier nader op terugkomen.	Het inpassingsplan N33 heeft geen betrekking op de procedure voor het windpark DMOM. Dit onderwerp zal daarom in de procedure voor het windpark DMOM beantwoord worden naar aanleiding van de aangekondigde zienswijze van de provincie Drenthe voor dat windpark.	
2b	De provincie pleit ervoor de best beschikbare technieken toe te passen ten aanzien van obstakelverlichting. Waar dat niet in rijksbesluiten wordt vastgelegd, vraagt de provincie erop toe te zien dat dit in de andere besluiten wordt opgenomen.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 1b.	
2c	Gezien het open karakter van het landschap verwacht de provincie dat er interferentie zal optreden tussen de windparken N33 en DMOM. Gelet hierop hecht de provincie vanuit een goede ruimtelijke inpassing aan een regelmatig rasterpatroon en/of lijnopstelling. Verschuivingen kunnen leiden tot een verstoring van deze gewenste patronen, die een onrustig visueel beeld zullen kunnen geven. De provincie pleit er daarom voor de onderhavige flexibiliteitsbepaling in te perken.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 1 e. Aansluitend hierop kan worden opgemerkt dat is uitgesloten dat de flexibiliteitsbepaling leidt tot een onregelmatige opstelling die kan leiden tot een negatieve interferentie met windpark DMOM.	

2d	<p>Het Windpark N33 betreft een windpark met verschillende initiatiefnemers. In het voorontwerp-Inpassingsplan Windpark N33 is de initiatiefnemers enige mate van vrijheid gelaten om tot de keuze van een turbinetype te komen, waardoor vervolgens het risico ontstaat dat er binnen het windpark verschillende soorten windturbines worden opgericht. Dit kan grote afbreuk doen aan de wijze waarop het windpark zich visueel manifesteert. De provincie pleit er daarom voor de bebouwingsregels op dit punt aan te scherpen.</p>	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 1h.	
Vooroverlegreactie 3: Gemeente Veendam – college			
3a.	<p>De gemeente is van mening dat de minister niet bevoegd is om met toepassing van de rijkscoördinatie­regeling het inpassingsplan op te stellen.</p> <p>Het college is kort gezegd van mening dat er zowel feitelijk, organisatorisch als ruimtelijk geen sprake is van één productie-installatie van 100 MW of meer en dat de Elektriciteitswet daarom de bevoegdheid niet aan de minister toekent. De reden waarom er naar mening van de gemeente niet gesproken kan worden van één productie-installatie is dat er geen sprake is van tot dezelfde onderneming behorende installaties die onderling technische, organisatorische of functionele bindingen hebben en in elkaars onmiddellijke nabijheid zijn gelegen.</p>	<p>Op grond van artikel 3.35 lid 1, aanhef en onder c van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) kan bij wet of besluit worden bepaald dat de voor een project benodigde besluiten gezamenlijk worden voorbereid en bekendgemaakt, de zogenoemde rijkscoördinatie­regeling. Specifiek voor windenergieprojecten bepaalt artikel 9b van de Elektriciteitswet 1998 (EW 1998):</p> <p><i>“1. De procedure, bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening, is van toepassing op de aanleg en uitbreiding van:</i></p> <p><i>a. een productie-installatie, met inbegrip van de aansluiting van die installatie op een net, met een capaciteit van ten minste 100 MW, indien het betreft een installatie voor de opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie;”</i></p> <p>In artikel 1, onderdeel ah, EW 1998 staat als begripsbepaling van het woord productie-installatie vermeld: <i>“een installatie, bestaande uit één of meer productie-eenheden, voor de opwekking van elektriciteit.”</i> Voor de invulling van het begrip productie-installatie moet de parlementaire geschiedenis bij de EW 1998 worden gezien. Daarin staat vermeld <i>“Een productie-installatie wordt gedefinieerd als een installatie voor de opwekking van elektriciteit. (...) Een productie-installatie kan bestaan uit meerdere productie-eenheden. Een productie-eenheid kan worden omschreven als de kleinst mogelijke entiteit waarmee zelfstandig elektriciteit kan worden opgewekt. Een aantal van die productie-eenheden die geografisch,</i></p>	

		<p><i>technisch, functioneel of organisatorisch met elkaar samenhangen kunnen een productie-installatie vormen</i>". Uit het gebruik van het woord "of" volgt dat de genoemde eisen niet cumulatief zijn. Voor het antwoord op de vraag of de windturbines die in de gemeenten geplaatst zullen worden geografisch met elkaar samenhangen, is de positionering daarvan doorslaggevend. De windturbines worden in twee lijn- en een blokopstelling opgesteld, in de daarvoor in POP en SWOL aangewezen zoekruimte bij de N33. Vanuit ruimtelijk perspectief is dus sprake van één windpark. Een en ander leidt tot de conclusie dat in ieder geval de windturbines geografisch gezien met elkaar samenhangen, los van de andere genoemde aspecten die ook kunnen leiden tot een productie-installatie. Hiermee is voldaan aan het gestelde in art. 9b van de Electriciteitswet 1998 op grond waarvan de bevoegdheid voor de RCR-procedure bij de Minister berust.</p>	
3b	<p>De turbines passen naar mening van de gemeente vanwege hun grootte geheel niet in het vlakke, veenkoloniale landschap. De gemeente ziet dit als een bijzonder ongewenste inbreuk op dat veenkoloniale landschap.</p>	<p>In de Structuurvisie Windenergie op land is het plangebied N33 opgenomen als geschikt voor een windpark groter dan 100 MW.</p> <p>Bij het aanwijzen van het plaatsingsgebied voor windpark N33 in provinciale omgevingsplannen en de Structuurvisie Wind op land is een belangrijke overweging geweest dat elders in de provincie grootschalig open landschap niet aangetast wordt.</p> <p>Bij de totstandkoming van de windturbineopstelling die in het inpassingsplan is opgenomen, is de landschappelijke uitstraling van het windpark uitgebreid beoordeeld. Verwezen wordt naar de hoofdstukken 9: Cultuurhistorie en 10: Landschap van het MER. Ruimte, openheid en het cultuurhistorische aspect van het landschap zijn onderdeel van deze beoordeling. De onderzochte varianten met een grotere impact op het landschap scoren op dit aspect slechter.</p> <p>Deze beoordeling heeft mede geleid tot de nu gekozen windturbineopstelling waarbij de effecten op het landschap aanvaardbaar wordt geacht. Zie verder ook de beantwoording van vooroverlegreacties 7a en 8a.</p>	
3c	<p>'s Nachts zal het windpark door de obstakelverlichting vanuit grote delen van Veendam zichtbaar zijn en voor</p>	<p>In een aanvulling op het MER wordt inzichtelijk gemaakt wat de visuele effecten zijn. Daarnaast zal in de aanvulling</p>	

	een onrustig beeld zorgen.	inzichtelijk worden gemaakt welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid obstakelverlichting te beperken. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij de uitvoering en resultaten van recentelijke pilots en wordt gekeken naar de concept versie van de circulaire voor obstakelverlichting bij windturbines (zie meer uitgebreid het antwoord op vooroverlegreactie 1b).	
3d	Het windturbinepark heeft geen draagvlak onder de bevolking en de gemeentelijke politiek heeft zich ook steeds verzet tegen de komst van een windpark zo nabij de woonkernen van Veendam. Over de weerstand tegen het windpark bij gemeente en inwoners wordt in het concept-ontwerp inpassingsplan bij het onderdeel gemeentelijk Beleid (4.4) niet gesproken.	Om in Nederland de doelstelling duurzame energie van 14% in 2020 te halen, zijn alle vormen van duurzame energie nodig, ook windenergie. Om 6000 MW windenergie op land in 2020 te realiseren zijn door het Rijk na overleg met de provincies in de Structuurvisie Windenergie op land (SvWOL) gebieden voor grootschalige windparken opgenomen. Het plangebied N33 is zo'n gebied. Projecten die een bijdrage moeten leveren voor de doelstelling voor windenergie kunnen lokaal weerstand oproepen. Vanwege de impact op de omgeving worden de effecten van een windpark zorgvuldig onderzocht in een MER. Het windpark mag geen negatieve effecten hebben die groter zijn dan de normen die daarvoor zijn vastgesteld. Ook wordt daarom aan de provincies gevraagd om locaties aan te wijzen die zij geschikt vinden voor grootschalige windenergie. Ook indien dit niet alle weerstand onder omwonenden wegneemt, ontslaat dit het Rijk niet van de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de doelstelling voor de productie van duurzame energie en daarmee ook de doelstelling voor windenergie op land gehaald wordt.	
3e	De gemeente verwacht dat bij een alternatief zoals zonneparken in de regio er beduidend minder mensen hinder ondervinden en er minder verstoring van het landschap is.	Om in Nederland de doelstelling duurzame energie van 14% in 2020 te halen, zijn alle vormen van duurzame energie nodig. Het plaatsen van windenergie op land is een belangrijke component om deze doelstelling te kunnen behalen. Hiertoe is een beleidsdoel van 6000 MW windenergie op land in 2020 geformuleerd. Om dit te kunnen realiseren zijn door het Rijk na overleg met de provincies in de Structuurvisie Windenergie op land (SvWOL) gebieden voor grootschalige windparken opgenomen. Daarnaast zijn er per provincie afspraken gemaakt over het te realiseren aantal MW aan	

		<p>windenergie in 2020. De provincie Groningen heeft zich gecommitteerd aan het realiseren van 855,5 MW wind op land. Het plangebied N33 is aangewezen om hiervan een deel te realiseren.</p> <p>Binnen de vastgestelde doelstellingen met betrekking tot duurzame energie zijn meerdere initiatieven voor verschillende vormen van de productie van duurzame energie nodig. Daarnaast is ook energiebesparing onderdeel van de doelstelling. De eventuele mogelijkheid om zonne-energie te realiseren heft de taakstelling voor windenergie op land zoals vastgelegd in beleidsdoelen en afspraken tussen Rijk en provincies dus niet op. Beide vormen van duurzame energie zijn (naast andere) nodig om de doelstelling duurzame energie te behalen.</p> <p>Voor het aspect landschap zie het antwoord op vooroverlegreactie 3b, 3f, 7a en 8a.</p>	
3f	<p>De gemeente verwacht dat bij een alternatief zoals de bij de voorbereiding van het inpassingsplan onderzochte variant zes, waarbij alle turbines in één cluster kwamen te liggen in de hoek van de N33 en de A7, er beduidend minder mensen hinder ondervinden en er minder verstoring van het landschap is.</p>	<p>Op grond van de milieucriteria laat het MER zien hoe de onderzochte alternatieven ten opzichte van elkaar scoren (zie hoofdstukken 6: Geluid, 7: Slagschaduw; 10: Landschap, en 15: Afweging en conclusies). In het kader van de besluitvorming over het VKA voor het Inpassingsplan zijn binnen de wettelijke kaders alle betrokken belangen meegewogen. Tijdens bestuurlijk verleg is aangegeven dat het wenselijk is de volgende eigenschappen als uitgangspunt mee te nemen bij het bepalen van het VKA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zo veel mogelijk verminderen van de mogelijke geluidhinder; - Zo groot mogelijke afstand tot woonkernen; - Goede landschappelijke inpassing; - Gelijke toepassing van de criteria in de verschillende gemeenten. <p>Bij de keuze voor het VKA is conform de uitkomsten van het bestuurlijk overleg het meeste gewicht toegekend aan de criteria geluidsoverlast voor omwonenden, afstand tot bebouwing, en landschappelijke inpassing. Deze criteria zijn op gelijke wijze toegepast op het grondgebied van de drie betrokken gemeenten. Het voorkeursalternatief is een optimalisatie op de aspecten leefomgeving (geluid en</p>	

		<p>afstand tot bebouwing) en landschap ten opzichte van de twee best scorende alternatieven uit het MER. Deze verdere optimalisatie heeft geleid tot een nog kleiner aantal gehinderden ten opzichte van de MER-varianten. Daarnaast is het voorkeursalternatief ook het resultaat van afwegingen op andere aspecten zoals energieopbrengst. Voor Windpark N33 is in het MER onderzocht op welke wijze het landschap effecten ondervindt. De criteria zichtbaarheid, visuele rust en horizonbeslag zijn gebruikt voor het beschrijven van de visuele aspecten van het windpark. De varianten met een grotere aantasting van dit gebied worden ook negatiever beoordeeld op het aspect landschap. De turbineopstelling van het VKA is ten opzichte van de in het MER onderzochte varianten 4 en 6 voor het aspect landschap qua structuur beter geordend en zijn er meer duidelijke lijnen.</p> <p>In de integrale afweging die heeft geleid tot het VKA is geoordeeld dat in de weging van de criteria energieopbrengst, leefomgeving, ruimtelijke beperkingen en landschap, het aspect landschap van het VKA niet strijdig is met een goede ruimtelijke inpassing. Zie ook het antwoord op de vooroverlegreacties 3b, 7a en 8a.</p>	
Vooroverlegreactie 4: gemeente Veendam – raad			
4a	De gemeente is van mening dat de turbines hinder veroorzaken voor hen die in de directe nabijheid wonen en de leefbaarheid van het gebied ernstig aantasten.	Uit het MER en het inpassingsplan volgt dat er met betrekking tot de verschillende milieuaspecten waaronder geluid en slagschaduw (ruimschoots) aan de normen wordt voldaan. Op grond hiervan wordt geconcludeerd dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.	
4b	De gemeente is van mening dat het windpark een enorme inbreuk in het veenkoloniale landschap vormt.	Zie de beantwoording van vooroverlegreacties 3b, 4a, 7a en 8a.	
4c	De gemeente acht variant 6 een beter alternatief. Naar mening van de gemeente zijn er in die variant veel minder door de turbines gehinderde personen en vindt er minder verstoring van het landschap plaats.	Zie de beantwoording van vooroverlegreactie 3f.	
4d	Onder verwijzing naar Tweede Kamer motie Smaling (kamerstuk 30196 nr. 404) roept de gemeente op om bij de verdere besluitvorming over het windpark N33	De minister van EZ heeft aan de Tweede Kamer aangegeven dat hij deze motie aan het oordeel van de Kamer laat, er van uitgaande dat het meewegen van	

	<p>nadrukkelijk oog te hebben voor het mogelijk inwisselen van windenergie voor zonne-energie en de plannen voor zonneparken in de regio (zoals bv. bij Zuidbroek) bij de besluitvorming te betrekken. De raad meent dat het mogelijk moet zijn om ook met zonne-energie de opgave voor 2020 te halen om 14% van het energiegebruik duurzaam opgewekte energie te laten zijn.</p> <p>De raad verzoekt om de afweging van de argumenten voor en tegen daarbij voldoende uit de motivering van het besluit te laten blijken.</p>	<p>alternatieven in de verdere besluitvorming rond duurzame investeringen geen effect zullen hebben op de afspraken uit het Energieakkoord die moeten leiden tot 14 % hernieuwbare energie in 2020, waaronder de afspraak om in 2020 6000 MW windenergie op land te realiseren. Zie voorts de beantwoording van vooroverlegreactie 3e.</p>	
4e	<p>Ook vraagt de raad om bij de besluitvorming te betrekken de op 29 maart jl. in de Tweede Kamer aangenomen motie van het kamerlid Smaling (kamerstuk 30196 nr. 452) waarin de regering wordt verzocht om een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren naar de huidige en verwachte ontwikkelingen van energieopwekking uit zon en wind op land, en het resultaat mee te wegen bij investeringsbeslissingen.</p>	<p>In het kader van de maatschappelijke uitvoerbaarheid heeft een bredere afweging plaatsgevonden bij de totstandkoming van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, de Structuurvisie Windenergie op Land en het Energieakkoord. Aanvullend heeft de minister van EZ per brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat hij bij de stimulering van hernieuwbare energie reeds rekening houdt met kostprijddalingen als gevolg van massaproductie en rendementsstijgingen maar desalniettemin de gevraagde MKBA op nationaal niveau zal laten uitvoeren. Daarbij heeft de minister aangegeven dat de resultaten geen effect zullen hebben op de afspraken uit het Energieakkoord die moeten leiden tot 14 % hernieuwbare energie in 2020, waaronder de afspraak om in 2020 6000 MW windenergie op land te realiseren.</p>	
4f	<p>Naar de mening van de raad blijkt uit het concept-ontwerp inpassingsplan niet onomstotelijk dat de nu gekozen variant een evident betere is.</p>	<p>Zie de beantwoording van vooroverlegreactie 3f en 7a.</p>	
Vooroverlegreactie 5: gemeente Menterwolde			
5a	<p>Omdat de provincie Groningen windenergie als een industriële activiteit ziet, was de koppeling met industrie het argument om juist langs een deel van de N33 een windpark in het provinciaal omgevingsplan op te nemen. In het voorkeursalternatief is van deze koppeling geen sprake meer.</p>	<p>In het MER zijn varianten onderzocht waarbij er een grotere relatie is met de industriële ontwikkelingen van de bedrijventerreinen langs de rijksweg N33 naast het plangebied voor windpark N33 (bv. varianten 1 en 2). Op advies van onder meer de commissie m.e.r. en ingediende zienswijzen op de notitie reikwijdte en detailniveau voor het MER is het plangebied uitgebreid naar het oosten om te onderzoeken of de effecten op de leefomgeving verminderd kunnen worden. Op verzoek van de provincie Groningen is tevens een zesde variant in het</p>	

		<p>MER onderzocht waarbij de effecten op leefomgeving worden verminderd door een grotere afstand tot de rijksweg N33 (en de industrieterreinen) aan te houden. Het voorkeursalternatief is mede een resultaat van de afweging tussen de verschillende onderzochte aspecten. In het proces van de milieueffectrapportage en tijdens bestuurlijk overleg is door verschillende partijen aangegeven dat leefomgeving een leidende rol dient te spelen in de afwegingen voor het voorkeursalternatief. In de totstandkoming van het voorkeursalternatief is rekening gehouden met aspecten als leefomgeving en landschap en zijn de verschillende effecten tegen elkaar afgewogen. Varianten met een grotere relatie met de bedrijventerreinen scoorden slechter op leefomgeving.</p>	
5b	De gemeente heeft een voor alle partijen betere variant 7 ontwikkeld.	<p>Het gebied ten Noorden van de A7 valt buiten het voor grootschalige windenergie aangewezen gebied, zowel in provinciaal beleid (POP) als rijksbeleid (SWOL), en buiten het door de provincie aangedragen en door een Tweede Kamer-motie ondersteunde studiegebied voor variant 6. Daarom maakt dit gebied geen deel uit van het plangebied voor windpark N33. In een eerder stadium is daarom besloten om geen alternatief te onderzoeken dat (deels) betrekking heeft op gebied boven de A7 buiten de reikwijdte van het MER windpark N33.</p> <p>Er is geen aanleiding om in deze fase van het MER-onderzoek en van de besluitvormingsprocedure voor het inpassingsplan alsnog de (on)mogelijkheden en milieuvor- en nadelen van plaatsing van windturbines ten noorden van de A7 te beschrijven.</p> <p>Zie tevens het antwoord op vooroverlegreactie 3f.</p> <p>Ten overvloede zij opgemerkt dat het gebied ten noorden van de A7 ten dele valt onder de gemeente Oldambt die voor dit gebied windturbines als absoluut ongewenst omschrijft (Notitie verkenning windturbines in Oldambt, 2012).</p>	
5c	Voor het plan voor het windpark ontbreekt draagvlak binnen de gemeente.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3d.	
5d	De gemeente acht de impact van het park op de woongebieden en het landschap te groot.	Ten opzichte van woongebieden (in het MER aangeduid als woonkernen) is een afstand van tenminste ongeveer één kilometer aangehouden. Door deze afstand wordt in	

		de woongebieden (ruimschoots) voldaan aan de wettelijke normen voor de verschillende milieueffecten waaronder geluid en slagschaduw. Zie verder ook het antwoord op vooroverlegreactie 4a. Voor de effecten op landschap zie het antwoord op vooroverlegreactie 3b.	
5e	De gemeente wijst op in voorbereiding zijnde kansrijke en innovatieve projecten van vele ha's voor de ontwikkeling van zonne-energie in de gemeente en in de regio. De gemeente is van mening dat deze kunnen dienen als alternatief voor het windpark en wijst in dit verband op de Tweede Kamer motie om alternatieven zoals zonneparken volwaardig mee te wegen in de verdere besluitvorming rond duurzame investeringen die een grote impact op landschap en omwonenden hebben.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3e.	
5f	De gemeente stelt als voorwaarde voor het windpark dat een afstand van 2 km tot bebouwing moet worden aangehouden.	Ten opzichte van woonkernen is een afstand van minimaal ongeveer één kilometer aangehouden. De effecten van het windpark zijn in het MER getoetst aan de wettelijke criteria voor onder meer geluidhinder en slagschaduw. Uit het MER en het inpassingsplan volgt dat er met betrekking tot de verschillende milieuaspecten (ruimschoots) aan de normen wordt voldaan. Ter plaatse van de woningen is er sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.	
5g	De gemeente stelt als voorwaarde voor het windpark dat de N33 als westelijke grens wordt aanhouden. Ook is de gemeente van mening dat in de strook ten westen van de N33 van ordening geen enkele sprake is. De gemeente verzoekt om deze rij gezien de onduidelijke positionering te laten vervallen, dit geldt met name voor de solitaire meest noordwestelijke turbine.	Tijdens bestuurlijk overleg is door de betrokken gemeenten en de provincie uitgesproken dat binnen het kader van wet- en regelgeving de criteria geluid, afstand tot woonbebouwing en landschappelijke inpassing het zwaarst moeten wegen, en dat deze criteria in de drie gemeenten op gelijke wijze dienen te worden toegepast. In het noordelijk deelgebied heeft dit in het VKA onder meer geleid tot een sterke verbetering van de regelmatige positionering van de turbines en daarmee de landschappelijke inpassing. De drie windturbines ten westen van de N33 voldoen in gelijke mate als de andere windturbines aan de criteria van geluid en afstand tot bebouwing. Weliswaar passen deze turbines niet alle geheel in de oost-west lijnen van het regelmatige grid van het noordelijk deelgebied, maar gezien het belang van de productie van duurzame	

		energie, waaraan ook deze drie turbines bijdragen zonder tot meer mogelijk gehinderde omwonenden te leiden, en gezien de sterke verbetering van de ruimtelijke positionering in het noordelijk deelgebied in vergelijking met andere onderzochte varianten, wordt dit landschappelijk aspect aanvaardbaar geacht.	
5h	De gemeente is van mening dat de wettelijke normen voor afstanden, slagschaduw etc. niet leidend moeten zijn ook al zal het voorkeursalternatief hieraan waarschijnlijk voldoen.	Tijdens bestuurlijk overleg is door de betrokken gemeenten en de provincie uitgesproken dat binnen het kader van wet- en regelgeving de criteria geluid, afstand tot woonbebouwing en landschappelijke inpassing het zwaarst moeten wegen, en dat deze criteria in de drie gemeenten op gelijke wijze dienen te worden toegepast. Deze criteria zijn daarom leidend geweest bij de tot stand koming van het voorkeursalternatief dat dan ook (ruimschoots) aan de genoemde wettelijke normen voldoet.	
5i	De gemeente is van mening dat het gebied dat met het park wordt belast enorm groot is, dat de afstand tot de dorpen (te) gering is en het park een landschappelijk onaanvaardbare impact op het gebied heeft.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3b, 4a, 5f	
5j	De gemeente waardeert het dat in het voorkeursalternatief en het voorontwerp is uitgegaan van een zekere mate van spreiding in de N33 zone. Het plan is daardoor met name meer geordend.	Deze reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	
5k	De gemeente is van mening dat het gebied waarbinnen de turbines worden geplaatst zo klein mogelijk moet worden gehouden, waardoor de afstand tot woningen kan worden gemaximaliseerd. De gemeente pleit er om deze reden voor dat er minder opstellingsplaatsen in het voorontwerp opgenomen worden door het aantal opstelplaatsen te relateren aan het kiezen voor turbines uit het bovenste deel van het 3-5 MW segment en wijst op een mogelijke opstelling met turbines van 4,2 MW. De gemeente verwacht dat hierdoor de meest zuidelijke lijn boven Meeden zou kunnen vervallen, en dat dit zou leiden tot minder ruimtebeslag, grotere afstand tot bebouwing (waardoor minder gehinderden) en minder effect op het landschap.	In een aanvulling op het MER is nader ingegaan op dit onderwerp. De conclusie is kort samengevat dat het plaatsen van grotere turbines op minder posities niet leidt tot een substantiële verbetering ten aanzien van milieueffecten. Het aantal gehinderde personen daalt van 2, tot 1 of 0 afhankelijk van de ruimtelijke constellatie. Wel is er sprake van een positief effect op de aspecten visuele rust en landschappelijke kwaliteit. Daarnaast leidt het plaatsen van hetzelfde opgesteld vermogen door minder turbines met een groter vermogen tot een afname van de totale energieopbrengst omdat het aantal vollasturen afneemt. Vanuit de energiedoelstelling is dit ongewenst. Uit de aanvulling op het MER blijkt ook dat er slechts een enkele turbine met een vermogen groter dan 3,5 MW beschikbaar is. Het voorschrijven van deze turbinegrootte betekent dat de onderhandelingspositie van	PM; reactie op CMER

		<p>initiatiefnemers bij de aanbesteding dermate wordt beperkt dat dit een ernstige aantasting van de business case kan betekenen.</p> <p>Dit alles overwegende kiest het rijk er voor om niet in het inpassingsplan de techniek of turbinekeuze voor te schrijven, of het aantal turbineposities dermate te verminderen dat initiatiefnemers hierdoor in hun turbinekeus worden beperkt.</p>	
5l	De gemeente verzoekt om er voor te zorgen dat de best beschikbare technieken worden toegepast zodat de omgeving zo weinig mogelijk wordt belast met o.a. geluid en licht- en zichthinder.	Zie antwoord op vooroverlegreactie 1a, 1b en 3c.	
5m	De gemeente verzoekt om de planregels te verscherpen om te voorkomen dat de twee initiatiefnemers voor verschillende windturbines kiezen. Dit kan volgens de gemeente leiden tot een verstoring van het gebied. In de voorschriften is weliswaar een bepaling opgenomen dat de minister bevoegd is nadere eisen te stellen aan o.a. de gelijkvormigheid van turbines, maar de gemeente vraagt zich af of dit afdoende is en hoe dit wordt toegepast, te meer daar de minister geen bevoegd gezag is voor de vergunningverlening.	<p>Zie over het punt van gelijkvormigheid het antwoord op vooroverlegreactie 1h.</p> <p>Ten aanzien van de aangehaalde bepaling is besloten deze te laten vervallen aangezien de minister in de bepalingen van het Inpassingsplan al aanwijzingen geeft.</p>	Het Inpassingsplan zal op het aangegeven punt worden aangepast.
Vooroverlegreactie 6: gemeente Oldambt – college			
6a	Op bladzijde 78 van het Voorontwerp wordt vermeld dat een verzoek om planschade kan worden ingediend bij het Ministerie van Economische Zaken. De gemeente wijst op het vierde lid van artikel 6.6 van de Wet ruimtelijke ordening. Hierin staat dat een aanvraag wordt ingediend bij burgemeester en wethouders.	Dit is correct. In de Wro is geregeld dat planschadeverzoeken bij het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente worden ingediend, ook als er sprake is van een inpassingsplan van een ander bestuursorgaan. De betreffende gemeente stuurt de aanvraag dan door naar het bevoegd gezag als dat niet de gemeente zelf is. Op de website van Bureau Energieprojecten is ook aangegeven dat de gemeente ontvanger is van de aanvraag.	De toelichting van het inpassingsplan zal op dit punt worden aangepast.
6b	Op bladzijde 58 1ste alinea van het Voorontwerp wordt in de tekst over de beleidskaarten van de drie gemeenten verwezen naar figuur 6.1. Dit moet volgens de gemeente zijn de op pagina 57 opgenomen figuur 6.3.	Dit klopt. De tekst zal overeenkomstig de reactie worden aangepast.	De toelichting van het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.
6c	Een beschrijving van de cultuurhistorische waarden die nodig is om op basis daarvan te kunnen constateren dat hiermee zorgvuldig is omgegaan ontbreekt in het	De beschrijving van de huidige cultuurhistorische situatie van het plangebied zal toegevoegd worden op basis van het MER.	De toelichting van het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden

	inpassingsplan.		aangepast.
6d	<p>Het door ArcheoPro uitgevoerde archeologisch bureau- en booronderzoek had ter beoordeling en goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de gemeente(n) als bevoegd gezag.</p> <p>De uitkomsten van het bureau- en booronderzoek dienen in de toelichting op het ontwerp inpassingsplan te worden opgenomen en beide archeologische onderzoeken dienen als bijlage bij de toelichting op het inpassingsplan te worden gevoegd.</p>	<p>Dit onderzoek is een bijlage bij het MER. Aangezien het gehele MER als bijlage bij het inpassingsplan gevoegd is, hoeft dit onderzoek niet nogmaals separaat bijgevoegd te worden. De uitkomsten van de twee booronderzoeken zijn toegevoegd als bijlage bij de toelichting op het inpassingsplan.</p> <p>Voorts kan worden opgemerkt dat het Rijk als bevoegd gezag specifiek beleid maakt voor het Rijksinpassingsplan op basis van onderzoeken waarbij ook het gemeentelijk beleid wordt betrokken. In het kader van de vergunningen vindt voor zover nodig overleg plaats over de onderzoeken.</p>	<p>De toelichting van het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.</p>
6e	<p>Omdat in het plangebied maar drie archeologische waarden aanwezig zijn worden de in de archeologische beleidskaarten (Veendam, Oldambt) en in de IKAW (Menterwolde) opgenomen waarden afwijkend genummerd van de algemeen geldende waarderingssystematiek.</p> <p>De gemeente verzoekt om de archeologische waardering in het ontwerp inpassingsplan als volgt te wijzigen: WR-a1: hoge archeologische verwachting (Veendam); WR-a2: middelhoge trefkans (Menterwolde); WR-a3: archeologisch attentiegebied (Oldambt).</p> <p>Deze wijziging werkt door in de verbeelding, de daarbij behorende legenda en de regels. Tegelijkertijd dient ook het 'archeologische raster' in de verbeelding/legenda zodanig gewijzigd te worden dat het meest fijne raster de hoogste archeologische verwachting symboliseert en het meest grove raster de aanduiding vormt voor de laagste archeologische verwachting.</p>	<p>Dit zal conform het verzoek van de gemeente worden aangepast.</p>	<p>De toelichting, regels en de verbeelding van het inpassingsplan zullen op dit onderdeel worden aangepast.</p>
6f	<p>De gemeente verzoekt om op pagina 76 de artikelen 6, 7 en 8 leesbaarder begrijpelijker en inhoudelijk beter te formuleren.</p>	<p>Dit zal conform het verzoek van de gemeente worden aangepast.</p>	<p>Het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.</p>
6g	<p>In de artikelen 6, 7 en 8 (dubbelbestemming archeologie) van de Regels zijn alleen regels voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden opgenomen en geen regels voor bouwwerken. De</p>	<p>Dit zal conform het verzoek van de gemeente worden aangepast.</p>	<p>Het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.</p>

	gemeente is van mening dat ook bouwwerken hier dienen te worden opgenomen.		
Vooroverlegreactie 7: gemeente Oldambt – raad			
7a	Effecten van de voorkeursvariant hebben een grotere impact op de leefomgeving van inwoners van de woonkernen Scheemda en Westerlee en op het landschap ten opzichte van een aantal eerdere varianten.	Bij het aanwijzen van het plaatsingsgebied voor windpark N33 in provinciale omgevingsplannen en de Structuurvisie Wind op land is een belangrijke overweging geweest dat elders in de provincie grootschalig open landschap niet aangetast wordt. Voor Windpark N33 is in het MER onderzocht op welke wijze het landschap effecten ondervindt en de varianten met een grotere aantasting van dit gebied worden ook negatiever beoordeeld op het aspect landschap. Daarnaast is het voorkeursalternatief (VKA) ook het resultaat van afwegingen op andere aspecten zoals energieopbrengst, geluid en leefomgeving, naast het aspect landschap. Het voorkeursalternatief is een optimalisatie op de aspecten leefomgeving (geluid en afstand tot bebouwing) en landschap ten opzichte van de twee best scorende alternatieven uit het MER. Ten opzichte van deze alternatieven is het VKA voor het aspect landschap qua structuur beter geordend en zijn er meer duidelijke lijnen. Zie voorts het antwoord op vooroverlegreactie 3f.	Zie eerdere reactie PM
7b	Uit de m.e.r kan geconstateerd worden dat er geen overschrijding is van wettelijke normen voor inwoners van Oldambt voor aspecten als geluid en gezondheid.	De reactie is voor kennisgeving aangenomen.	
7c	De zichtbaarheid van de turbines wordt wel vergroot door de verkleining van de afstand. De afstand is nog wel dusdanig groot dat het effect beperkt blijft.	De reactie is voor kennisgeving aangenomen.	
7d	Er is sprake van een aantasting van het grootschalig open landschap in het gebied ten westen van Scheemda en Westerlee.	Zie antwoord op vooroverlegreactie 3b, 7a en 8a.	
7e	In 2012 is een Notitie verkenning windturbines in Oldambt verschenen waarbij deze locatie niet absoluut als ongewenst is omschreven (zoals dat wel het geval was voor ten noorden van de A7 gelegen polders). Vanwege het grote aantal ingediende plannen in de gemeente heeft de gemeenteraad destijds gekozen voor een standpunt	Om in Nederland de doelstelling duurzame energie van 14% in 2020 te halen, zijn alle vormen van duurzame energie nodig. Om 6000 MW windenergie op Land in 2020 te realiseren zijn door het Rijk na overleg met de provincies in de Structuurvisie Windenergie op land (SvWOL) gebieden voor grootschalige windparken opgenomen. Binnen de afspraken Rijk – IPO heeft de	

	geen windturbineparken te (laten) ontwikkelen.	provincie Groningen zich gecommiteerd aan 855,5 MW windenergie op land. Het plangebied N33 is in de SWOL opgenomen als geschikt voor een windpark groter dan 100 MW. Het uitbreiden van het noordelijk deelgebied van het plangebied met onder meer grondgebied van de gemeente Oldambt ten zuiden van de A7 heeft plaatsgevonden op verzoek van de provincie Groningen, ondersteund door een motie van de Tweede Kamer.	
7f	De verwachting is op dit moment dat bij het tot stand komen van het Windpark N33 de provincie Groningen voldoet aan de afspraak in het Energieakkoord van invulling van 855,5 megawatt aan windenergie op land. De gemeente Oldambt is van mening dat er daarom geen andere locaties in de komende jaren in beeld kunnen komen.	Het inpassingsplan heeft betrekking op de realisatie van windpark N33. Op mogelijke toekomstige ontwikkelingen kan in dit kader niet worden vooruitgelopen.	
7g	Als er de komende jaren toch een initiatief voor duurzame energie komt met een draagvlak onder de bevolking, dan kan de vraag tot medewerking uiteraard aan de orde komen.	De reactie is voor kennisgeving aangenomen.	
7h	De gemeente acht het van groot belang dat er vol op compensatie en participatie wordt ingezet. Uit de verkenning van de gebiedscoördinator blijkt in de gemeente Oldambt een bereidheid tot verder overleg. In dit overleg zullen agendapunten als participatie en compensatie aan de orde komen. De gemeente vindt dat er voor de ter inzage legging van het ontwerp er sprake moet zijn van overeenstemming in hoofdlijnen over de compensatie met inzicht in de compensatie voor inwoners van Oldambt.	De thema's participatie en profijt worden de komende maanden uitgewerkt en ingevuld in het speciaal hiervoor ingezette flankerende gebiedsproces. In dit gebiedsproces streven rijk, provincie, gemeenten en initiatiefnemers ernaar om samen met bewoners zo spoedig mogelijk te komen tot afspraken hierover. Zie ook het antwoord op voorontwerpreactie 1c.	
Vooroverlegreactie 8: gemeente Pekela – college			
8a	De turbines zullen vanwege hun hoogte goed zichtbaar zijn vanuit een groot deel van Pekela. De gemeente is van mening dat dit van invloed zal zijn op de beleving van de buitenruimte vanuit Pekela. Dit wordt door de gemeente ervaren als een ongewenste inbreuk op het veenkoloniale karakter van het landschap.	In het antwoord op vooroverlegreactie 3b en 7a is reeds ingegaan op de aantasting van grootschalig open landschap. Door het formaat van windturbines kunnen windparken van een grote afstand zichtbaar zijn. Dit kan invloed hebben op de beleving van een landschap. Hier wordt in het milieueffectrapport aandacht aan besteed door de effecten op landschap op dit aspect te onderzoeken; een groter effect scoort daarbij negatiever. Op grotere hoogte is een grotere hoeveelheid en meer	

		constante wind aanwezig. Het verhogen van de ashoogte van windturbines heeft daarmee een direct positief effect op de energieopbrengst van de windturbines. Het effect op landschap wordt daarbij aanvaardbaar geacht.	
8b	Ook 's nachts zullen de turbines goed zichtbaar zijn vanuit een groot deel van Pekela, omdat de turbines voorzien zijn van obstakelverlichting in verband met veiligheid van het vliegverkeer. De gemeente is van mening dat dit van invloed zal zijn op de beleving van de buitenruimte vanuit Pekela. Dit wordt door de gemeente ervaren als een ongewenste inbreuk op het veenkoloniale karakter van het landschap.	Voor het onderwerp obstakelverlichting zie de antwoorden op vooroverlegreacties 1b en 3c.	
8c	Het opwekken van duurzame energie heeft op zich wel draagvlak bij de bevolking. Jegens het plaatsen van windturbines van dit formaat is dit niet het geval. De gemeente is van mening dat het gebrek aan betrokkenheid en inspraak van de bevolking geen goed doet aan de ontwikkeling van duurzaam opgewekte energie in dit gebied.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3d.	
8d	De gemeente is van mening dat zonneparken een beter alternatief zijn waardoor beduidend minder mensen er hinder van zouden ondervinden.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3e.	
8e	De gemeente is van mening dat de bij de voorbereiding van het inpassingsplan onderzochte variant waarbij alle turbines in één cluster kwamen te liggen een beter alternatief is waardoor beduidend minder mensen er hinder van zouden ondervinden.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3f.	
Vooroverlegreactie 9: gemeente Pekela - raad			
9a	De raad ervaart de turbines door hun hoogte als een ongewenste inbreuk op het veenkoloniale karakter van het landschap.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3b.	
9b	Naar verwachting zullen er bij inwoners van Pekela zelf geen problemen zijn omtrent slagschaduw, geluidoverlast en waardevermindering van eigendommen.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	
9c	Bij alternatieven zoals zonneparken of de variant waarbij alle turbines in één cluster kwamen te liggen, zouden beduidend minder mensen hinder ondervinden.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3 e en 3f.	
9d	Er is gebrek aan betrokkenheid en inspraak van de bevolking.	Zie het antwoord op vooroverlegreactie 3d.	

Vooroverlegreactie 10: Gemeente Slochteren			
10	De gemeente Slochteren geeft als toekomstige herindelingspartner van de gemeente Menterwolde aan, de inhoud van de reactie van Menterwolde te onderschrijven en verzoekt om bij het vervolg van de procedure rekening te houden met het betreffende standpunt en de aangedragen suggesties.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen. De vooroverlegreacties van de gemeente Menterwolde worden beantwoord onder Vooroverlegreactie 5: gemeente Menterwolde.	
Vooroverlegreactie 11: waterschap Hunze en Aa's			
11a	Het aanhouden van een keurzone van 5 meter langs hoofdwatgangen is geen geadviseerde toetswaarde zoals aangegeven in paragraaf 5.2.2. maar een vaststaande keurbepaling.	Dit zal conform de reactie van het waterschap worden aangepast.	Het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.
11b	In het Inpassingsplan wordt geen uitwerking gegeven aan de overstromingsgevoeligheid van het plangebied in relatie met de verschillende polders.	Dit zal conform de reactie van het waterschap worden toegevoegd in de plantoelichting.	Het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.
11c	In het voorliggende plan is geen aandacht besteed aan de overstromingsbestendigheid van de windmolens en de bijbehorende infrastructuur.	Dit zal conform de reactie van het waterschap worden toegevoegd in de plantoelichting.	Het inpassingsplan zal op dit onderdeel worden aangepast.